



---

---

**Državni izpitni center**

---

---



JESENSKI IZPITNI ROK

# **FILOZOFIJA**

---

---

---

**NAVODILA ZA OCENJEVANJE**

**Ponedeljek, 29. avgust 2016**

---

---

**SPLOŠNA MATURA**

---

---

**IZPITNA POLA 1****Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)**

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
<b>0–10</b>	<b>Odgovor ne zadošča</b>
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–4	Odgovor je nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja, ki je lahko posledica parafraze besedila ali poskusa odgovoriti na vprašanja. Očitno je, da kandidat dela ne pozna oziroma pozna le nekaj naključnih fragmentov.
5–7	Odgovor je kratek in fragmentaren, vendar vsebuje elemente, ki so povezani z obravnavanim besedilom. Največkrat gre za delce vednosti oziroma splošno obnavljanje celote dela in brez povezave z vprašanji iz navodil.
8–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, vendar v odgovoru prevladuje fragmentarnost; razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je poznavanje dela zelo šibko, brez jasne navezave na vprašanja iz navodil, običajno je najti še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
<b>11–13</b>	<b>Zadostno</b>
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume omejeno in površno, lahko tudi napačno. Kandidat le deloma ali tudi ne odgovori na vprašanja iz navodil, vendar se odgovor že nanaša na dani odlomek, lahko kot preprost opis filozofskega problema, lahko posredno kot obnova celotnega dela, najti pa je še precej nerelevantnosti. Kandidat uporabi nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta pomanjkljiva. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
<b>14–16</b>	<b>Dobro, a omejeno</b>
	Odgovor ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi. Kandidat odgovori na dana podvprašanja, morda ne na vsa enako izčrpno in relevantno. Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo večinoma razume. Toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat sicer poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo pozna in vsebinsko odgovori na vprašanja.
<b>17–19</b>	<b>Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi</b>
	Odgovor ima dobro strukturo, napake v izpeljavi so možne, a ne prevladujejo. Kandidat obširno odgovori na dana podvprašanja, iz česar je razvidno, da delo dobro pozna in razume; razlaga in argumentacija sta jasni in razumljivi, temeljni pojmi so opredeljeni. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo dobro pozna ter v odgovorih dobro razloži in razčleni temeljne probleme odlomka in dela.
<b>20–22</b>	<b>V glavnem odlično</b>
	Naloga ima dobro strukturo, jasno in koherentno izpeljavo, skozi katero kandidat skladno in vsebinsko izčrpno odgovori na vsa dana podvprašanja. Značilni sta analiza pojmov in razvita pojmovna mreža. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom iz besedila. Lahko tudi vstopi v dialog z avtorjem dela ter razvije in utemelji svoja stališča. Avtorja morda tudi obravnava širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito odgovori na vsa podvprašanja in ponekod celo vstopi v dialog z avtorjem.

### Dodatna navodila za komentar besedila

Gre samo za okvirna navodila, kandidat se sam odloči, kako bo strukturiral svoj komentar in kako bo razporedil odgovore na vprašanja.

Naloga	
<b>1</b>	<p><b>Platon: Država</b></p> <p>Odlomek je uvod v razpravo o dobrem, ki v nizu treh prisposodob (o soncu, daljici in votlini) predstavlja vrh <i>Države</i> in se razvije v razpravo o vzgoji (vladarjev) v matematičnih disciplinah in najvišji dialektiki. Kandidati morajo povezati v odlomku omenjeno delitev duše z vzgojo/izobrazbo filozofa vladarja in oboje s Platonovo ontološko in spoznavno teorijo, s katero utemeljuje svoj politični projekt.</p>

Naloga	
<b>2</b>	<p><b>Aristotel: Nikomahova etika</b></p> <p>V odlomku so prisotni osrednji pojmi Nikomahove etike: najvišje dobro, srečnost, razglabljanje in uživanje, ki jih sistematično razvija in pojasnjuje skozi celotno delo. Od kandidatov se pričakuje, da bodo znali izpeljati pojem najvišje dobro, ki je končni smoter in je po mnenju vseh ljudi srečnost, oboje pa povezati z naukom o vrlinah.</p> <p>Vrline Aristotel deli na npravstvene in razumske. Npravstvene so opredeljene kot zadržanja v odnosu do strasti. V situacijah, kjer so na delu naše strasti, pa se lahko odzivamo na dva načina – pravilno ali nepravilno. Prav tako se lahko nepravilno odzivamo na dva načina – preveč (pretirano, preveč burno) ali premalo (medlo). Aristotel zato pravi, da je npravstvena vrлина, pravilno zadržanje, odzvati se situaciji primerno. To pa pomeni odzvati se ravno prav. Npravstvena vrлина se odraža kot srednja mera. Kot pravilno zadržanje je sredina med preveč in premalo, med pretiravanjem in pomanjkanjem. In ta sredina je vedno sredina glede na nas. Toda to velja samo za npravstvene vrline. Razumske vrline nimajo srednje mere. Npravstvena vrлина pokaže smoter, pametnost, ki je ena izmed razumskih vrlin, pa poišče pot do tega smotra.</p> <p>V nadaljevanju morajo kandidati predstaviti, kaj pomeni »življenje, posvečeno razglabljanju«, ki ga Aristotel predstavi kot najvišjo obliko srečnosti, ob tem pa pojasniti njegov odnos do stališč, ki zagovarjajo, da je uživanje najvišje dobro.</p>

Naloga	
<b>3</b>	<p><b>Descartes: Meditacije</b></p> <p>Odlomek je s samega konca Meditacij. Vendar obravnava samo en vidik, vprašanje, ali ves čas ne sanjamo, ki je bilo vpeljano v prvi meditaciji. Na koncu knjige Descartes poveže niti izpeljav iz vseh petih meditacij in pri tem spet opozarja na vlogo Boga pri spoznanju zunanjega sveta, se pravi materialnih stvari, ter na kriterij jasnosti in razločnosti. Ker Bog obstaja in ni varljiv, se ne morem varati takrat, ko spoznavam jasno in razločno. Vir zmot so spoznanja, ki tem kriteriju ne ustrezajo, se pravi spoznanja, ki pravzaprav niso spoznanja, le mi jih zmotno imamo za spoznanja.</p>

Naloga	
<b>4</b>	<p><b>Nietzsche: H genealogiji morale</b></p> <p>Ressentiment je temeljni psihološki mehanizem, ki pojasni upor sužnje v morali, obenem pa se zgodi v ozadju druga globoka sprememba človeške psihe: razvoj vesti in slabe vesti. Ta ni božji glas v nas, ampak posledica socializacije, kultiviranja človeške živali. Vsak socializiran človek ima zmožnost za samoocenjevanje, za hvalo, če ravna skladno z družbenimi vrednotami, in za grajo, če ne ravna skladno. Po Nietzscheju je tudi ljudje, ki še ne živijo v skupnosti, nimajo. Po naravi so namreč ljudje kruta, agresivna bitja. Neovirano izražanje teh instinktov bi bilo nezdržljivo z družbenim življenjem, zato ga družba prepreči, vendar instinkti ne izginejo, temveč se ponotranjijo in usmerijo navznoter: slaba vest je tako krutost proti samemu sebi. Nietzscheja v drugi razpravi zanima, kako se je slaba vest zmoralizirala, kako se je zmožnost spomniti se svojih dejanj in dolgov spremenila v krivdo, skoraj neodrešljivo v primeru krščanstva.</p>

## IZPITNA POLA 2

### Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
<b>0–10</b>	<b>Odgovor ne zadošča</b>
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–4	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Poznavanja filozofskih vsebin, povezanih s problemom iz naslova, ni.
5–7	Odgovor je fragmentaren, vendar daljši, morda deloma zaokrožen, kandidat ne pozna filozofske problematike izbranega naslova, zato odgovarja s pomočjo zdravega razuma in splošne razgledanosti.
8–10	Odgovor je fragmentaren, če pa ima zaokroženo zgradbo, je polna miselnih preskokov. Poznavanje in razumevanje danega problema je zelo omejeno, običajno skrčeno na nekaj nerazvitih, zgolj navrženih relevantnih poudarkov, ki so obrobni in kombinirani s splošno razgledanostjo kandidata. Kandidat skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so pogosto tudi nenatančne in napačne. Za odgovor je tipično obnavljanje drobcev najbolj elementarne snovi ter ponavljanje enega in istega.
<b>11–13</b>	<b>Zadostno</b>
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost), vendar sta uvod in/ali zaključek slabo razdelana, prisotni so tudi preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne analizira. Naloga je večinoma opisna, če pa kandidat argumentira, je argumentacija skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže zgolj najbolj osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
<b>14–16</b>	<b>Dobro, a omejeno</b>
	Odgovor ima najmanj 600 besed, njegova zgradba je dobra; uvod razloži ali vsaj nakaže problem, sklep se nanaša na problem, lahko je tudi izpeljan iz naloge. Razčlenjenost na odstavke je ustrezna, a lahko so prisotni preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno in za problem večinoma relevantno filozofsko terminologijo. Vendar so pojmi največkrat uporabljeni kot samoumevni, njihova analiza je obrobna, prav tako povezanost z drugimi relevantnimi pojmi. Kandidat opis in razlago poskuša dopolniti z argumenti, vendar gre največkrat za obnovo le delno razumljenih argumentov. Kandidat pa se že zaveda, da je argumentacija pomemben del odgovora, zato predstavi več pogledov na problem. Esej izraža dobro seznanjenost z ustrezno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar jasno razumevanje danega problema, argumentacija in analiza relevantnih pojmov še nista v ospredju.

<b>17–19</b>	<b>Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti</b>
	<p>Esejistična zgradba je dobra. Uvod razloži problem, sklep je praviloma izpeljan iz jedra, odstavki so smiselno zaokrožene celote, preskoki v izpeljavi so redki. Problem iz naslova kandidat dobro razume. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema, kandidat se zaveda nujnosti analize pojmov in argumentacije. Nasploh v eseju oboje prevladuje pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.</p> <p>Iz odgovora je razvidna zelo dobra seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Kandidat se že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
<b>20–22</b>	<b>Zvečine odlično</b>
	<p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta bogata in ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

## DODATNA NAVODILA ZA ESEJ

Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko povsem drugačen esej, če ga le smiselno poveže z naslovnim problemom.

### Vprašanje stvarnosti

Naloga	
<b>1</b>	<p><b>Razpravljajte o trditvi: »Čemu sploh človek?« je vprašanje, na katero mora vsak posameznik najti svoj odgovor.</b></p> <p>Neznatnost življenja v primerjavi s časovno in prostorsko neizmernostjo vesolja sili človeka k radikalnemu vpraševanju po splošnem smislu človeške vrste, a še bolj pereče je vprašanje, kako osmisлити svoje življenje, da bi bilo avtentično, polno.</p>

Naloga	
<b>2</b>	<p><b>Razpravljajte o trditvi: Svoboda je mogoča samo, če materija ni edina substanca, saj v materialnem svetu obstaja samo nujnost.</b></p> <p>Če v materialni substanci res vladajo naravni zakoni, ki ne poznajo izjem, potem svoboda ni mogoča. Vse je določeno z zakoni, edina izjema je podatomska raven. Če je torej človek del narave, potem tudi njegovo ravnanje določajo naravni zakoni. Če pa je človek, kot meni Descartes, duhovna substanca, se odpre možnost, da se izmakne naravnim zakonom. V analizo lahko vpeljemo še več možnosti, denimo mehki determinizem, ki odpira nova razmerja med svobodo in nujnostjo.</p>

Naloga	
<b>3</b>	<p><b>Razpravljajte o trditvi: Nič drugega ne biva kot posamezne stvari, recimo Sokrat, ta konj, oni stol ipd., ki so formirana materija oziroma oblikovana snov.</b></p> <p>Metafizična tema zahteva poznavanje Aristotelove ontologije v nasprotju s Platonovo, lahko pa kandidat vpelje tudi srednjeveško razpravo med nominalizmom in realizmom, skratka gre za vprašanje o nasprotju posamezno – splošno.</p>

### Vprašanje spoznanja

Naloga	
<b>4</b>	<p><b>Razpravljajte o trditvi: Dvom se nanaša samo na vednost, ki prihaja od čutil, o vednosti, ki nam jo daje razum, pa ne moremo dvomiti.</b></p> <p>Čutila nam kažejo svet, a ta prikaz morda ne ustreza svetu, kakršen je – radi rečemo, da nas čutila varajo. A kot pravi Descartes, čutila nam kažejo svet, kot se kaže, varamo se sami, ko mislimo, da je svet res tak. Kaj pa vednost, ki nam jo daje razum – ali o njej ne moremo dvomiti? Ena in ena je res dve, matematične in logične resnice so res resnice. Toda ali nam razum lahko zagotovi, da resnice razuma veljajo tudi za svet?</p>

Naloga	
<b>5</b>	<p><b>Razpravljajte o trditvi: Splošni pojmi, kot so istost, vzrok, substanca ipd., morajo biti vrojeni, ker jih ne moremo izpeljati iz izkustva, temveč so njegov pogoj.</b></p> <p>Pričakovani odgovor se lahko začne z novoveško razpravo o vrstah idej, recimo z Descartesovo klasifikacijo na vrojene, pridobljene in domišljajske, nadaljuje z empiristično kritiko vrojenih idej in na koncu prikaže Kantov poskus preseganja racionalizma in empirizma.</p>

Naloga	
<b>6</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Najboljša opredelitev resnice je korespondenčna – resnica je ujemanje med mislijo in stvarjo –, saj ima najmanj pomanjkljivosti.</b>
	Kandidat mora presoditi, ali je trditev sprejemljiva, tako da primerja vsaj nekatere od drugih osnovnih opredelitev, npr. koherentno, pragmatično, evidenčno ali konsenzualno. Ali niso morda nastali poskusi drugače opredeliti resnico prav zaradi težav klasične opredelitve, ki je intuitivno najbolj sprejemljiva. Morda pa je resnica nekaj, k čemur le težimo, ne bo pa nikoli doumeto, kaj pravzaprav je.

### Vprašanje morale

Naloga	
<b>7</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Najvišje dobro je vedno povezano z ugodjem, vendar ugodje ne more biti najvišje dobro.</b>
	Aristotel trdi, da ugodje ni najvišje dobro, čeprav je povezano z njim oziroma srečnostjo. Pravi, da človek, ki ne občuti ugodja ob dobrem delovanju ni dober, saj da mu mora to, da dela dobro, vzbujati občutek ugodja. Toda Aristotelova interpretacija je samo ena izmed možnih. Kandidat lahko zoperstavi trditvi vrsto hedonističnih etik ali pa ji pritrdi z deontološkimi, morda s kiniki ali stoiki.

Naloga	
<b>8</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Za dejanja, v katera sem prisiljen, nisem odgovoren.</b>
	Človek izbira med dobrim in slabim. Izbiro omogoča svobodna volja in je temeljni pogoj moralnega delovanja. Lahko pa je v dejanja prisiljen (grožnja, fizična prisila) in nima izbire. Deluje sicer zavestno, vendar ne po lastni volji in odločitvi. Zato za tovrstna dejanja ni enako odgovoren kot za svobodno izbrana. Toda na prisilo je mogoče pogledati tudi v Kantovem smislu. Gre za prisilo uma, ki jo je človek kot umno bitje dolžan spoštovati.

Naloga	
<b>9</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Pomoč sočloveku se zdi moralna dobra, a če mu pomagam iz ljubezni ali kakega drugega čustva, moje dejanje ni moralno.</b>
	Človek je družbeno bitje, morala pa ureja odnose med ljudmi, zato se zdi, da pomoč sočloveku sodi med moralna dejanja. Trditev je kantovska, o moralnosti dejanja odloča motiv oziroma »občutek« dolžnosti, dejanje iz čustva zato ne more biti moralno, čemur bi nasprotovali pristaši etike skrbi in utilitaristi, a tudi krščanska etika, ki postavlja ljubezen najvišje.

## Posameznik in skupnost

Naloga	
<b>10</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Posredna demokracija je boljša od neposredne, saj bolj učinkovito poskrbi za zaščito interesov manjšine.</b>
	Kandidat skozi primerjavo posredne in neposredne demokracije premisli, ali je prva res učinkovitejša glede reševanja interesov manjšin ali pa imata nemara obe vrsti demokracije težave s problematiko manjšin in s katerimi elementi političnega odločanja bi se dalo obravnavo manjšin rešiti.

Naloga	
<b>11</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Vsak zakon je treba spoštovati, če je pravičen, a spoštovati ga je treba tudi, če ni pravičen, drugače družba pade v anarhijo.</b>
	Da je treba pravične zakone spoštovati, se zdi samoumevno, saj so pravični in pravičnost je dobra. A očitno se zdi tudi, da nepravičnih zakonov ni treba spoštovati – morda se jih niti ne sme spoštovati. Kako torej razumeti tezo, da je boljši slab zakon od nobenega zakona? Vprašanje je tudi, ali res zapademo v anarhijo že s tem, če črtamo en zakon.

Naloga	
<b>12</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Družba je pravična, če so v njej vsi ljudje enaki, tj. imajo vsi dovolj materialnih dobrin, a nihče preveč.</b>
	Kako v svetu zagotoviti enakost, če se rodimo različni in smo različni tudi po družbenem statusu? Morda je na mestu utopični odgovor, čeprav se rodimo kot neenaki posamezniki, pa lahko ustvarimo družbo, ki po eni strani prepoveduje revščino, po drugi strani pa pretirano bogastvo. Naloga kandidata je povezati pravičnost z enakostjo in analizirati, ali lahko pomeni enakost preprečitev lastninskih ekstremov.

## Filozofija religije

Naloga	
<b>13</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Bog lahko ustvari samo najboljšega od vseh možnih svetov, ki bi jih lahko ustvaril, čeprav ni nujno, da se ljudem ta svet zdi dober.</b>
	Teza je Leibnizova, saj stvarnik, vsemogočni in dobri Bog, ki bi lahko ustvaril kakršno koli različico sveta, ustvari zaradi svoje dobrote zgolj najboljšega. Če se ljudem ne zdi dober, za to ni razlog v pomanjkljivosti sveta ali Boga. Naloga kandidata je tematizirati argument iz zla.

Naloga	
<b>14</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Samo religija lahko zagotovi, da ima moralna sodba o tem, kaj je prav in kaj ni, dejanski, stvarni temelj.</b>
	Teza je nasprotna Kantovem poskusu, da bi brezpogojno zavezal z občeveljavnim moralnim zakonom, pri katerem pa gre zgolj za logično doslednost. Temelj morale mora biti bolj zavezujoč, brezpogojen, zato lahko izhaja le iz najbolj stvarnega, resničnega, kar je lahko samo Bog, torej lahko izhaja samo iz religiozne resnice.

Naloga	
<b>15</b>	<b>Razpravljajte o trditvi: Znanost lahko govori o svetu, o Bogu pa ne more govoriti oziroma lahko o njem govori samo, če je Bog imanenten svetu.</b>
	Kakšen je odnos med svetom in absolutnim bitjem? Če je Bog transcendenten, potem ne more imeti enakih lastnosti kot svet, zato tudi ne more biti predmet znanosti, če pa je Bog del sveta ali eno z njim, če je imanenten svetu, potem je lahko predmet znanosti tudi Bog.